

problém, který má tendenci přerůst do separatistického hnutí. Podobně přibližuje současnou situaci Španělska jako státu ohroženého menšinami, zejména s ohledem na sílící separatismus Katalánska, Baskicka či dalších regionů. Nakonec nastiňuje důsledky rozkladu Jugoslávie 1991 a válečný konflikt provázející konstituování samostatných národních států na Balkánu. Obdobně zmiňuje i eskalaci národnostních konfliktů v souvislosti s rozpadem Sovětského svazu.

Publikace *Cizinci ve vlastní zemi* má šanci oslovit odbornou veřejnost, ale také publicisty a nepochybně rovněž širší čtenářskou obec. I když R. Petráš balancuje mezi právním a historickým výkladem, svůj text ladí spíše do popularizačního stylu. Místy se dokonce čtenáři omlouvá, že některým otázkám se důkladně nevěnuje, protože pro neodborníka by byl výklad ne zcela pochopitelný. V textu se však tu a tam objevují redundance v návaznosti jednotlivých podkapitol. Je však třeba uvítat, že práce aktuálně reaguje na evropské zkušenosti, z nichž vyplývá, že průvodním jevem menšinových konfliktů (národnostních i náboženských) je vnímání příslušníků menšin jako cizího elementu ve většinové společnosti.

Andrej Sulitka (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Peter Vyšný, ŠTÁT A PRÁVO AZTÉKOV. Typi Universitatis Trnaviensis: Trnava 2012, 217 s.–

Monografie se soustřeďuje na jednu z nejznámějších a nejatraktivnějších, zároveň ale dosud relativně málo prozkoumaných kultur předkolumbovské Ameriky – kulturu aztéckou, která se rozvíjela ve 14.–16. století

v dnešním středním Mexiku. V první části představuje aztécký stát a každodenní život v něm, v druhé části se zaměřuje na otázky veřejného a soukromého práva Aztéků, zasazené ovšem do širšího kontextu aztécké/nahuaské kultury, respektive civilizačního okruhu Mezoameriky (středního a jižního Mexika a západní části Střední Ameriky). Cílem autora bylo především utřídit množství sekundární literatury a dostupných primárních pramenů a zprostředkovat čtenářům nejdůležitější polemiky, které proběhly a probíhají mezi specialisty na tomto poli, spíše než formulovat nové a přelomové hypotézy. Pro české a slovenské čtenáře může být zajímavé už toto shrnutí nejdůležitější dostupné literatury a editovaných pramenů; nejedná se však o pouhou kompilaci. Autor hodnotí obecně přijímané teorie, vyjadřuje vlastní názor, opřený o studium příslušných pramenů, a popřípadě polemizuje s uznávanými autoritami.

Vyšný v úvodu konstatuje, že dějiny práva se jen málokdy poohlédnou za hranice křesťanského Západu. Právní systémy Ameriky, Afriky či Austrálie – pokud je vůbec připuštěna jejich existence – nabývají v očích většiny představitelů oboru podoby pouhé exotické kuriozity (s. 8). Autorovou ambicí bylo tento přístup změnit a na příkladu Aztéků ukázat přínos pohledu směřujícího za hranice vlastního kulturního okruhu. Do značné míry tak navázal na průkopnickou studii mexického badatele Miguela Leóna-Portilly (*Nahuaská filozofie*, česky 2002), jenž se v 60. letech 20. století výzvami ke studiu myšlenkových systémů mimoevropských civilizací postavil proti přetrvávajícímu názoru prohlašujícímu „filozofii“ za výlučné dědictví evropské civilizace. Tato výchozí ambice se promítla do poněkud apologetického tónu, jímž jak

León-Portilla, tak také Vyšný vysvětlují volbu svého tématu. Takovou zbytečnou a mimoto poněkud spornou apologií je konstatování, že „politická a právní kultura Mexika nepochybně zahrňa aj politické a právne tradície jeho pôvodného obyvateľstva, ktorých korene je potrebné hľadať do určitej miery ešte v predkolumbovskom období“ (s. 14). Ve svém celku ale Vyšného závěry vyznívají přesvědčivě.

Vyšný vnímá dějiny práva *de facto* jako subdisciplínu antropologie; jako obor vypovídající o člověku jako takovém a prostřednictvím komparace jednotlivých právních systémů umožňuje identifikovat podobnosti i odlišnosti ve vývoji různých společností a zároveň testovat použitelnost různých metod a interpretačních schémat při zkoumání různých historických prostředí. Exotická materie mu tak dovoluje klást si obecné otázky: Co je to právo? Co je stát? Jak definovat jednotlivé právní koncepty? Jedná se o skutečnosti objektivně existující v lidských společnostech, nebo o pouhé intelektuální konstrukty? (s. 8) Zasazuje konkrétní aspekty aztécké právní kultury do širšího kontextu vývoje lidské společnosti a dějin státu a práva, na straně druhé se pokouší o aplikaci obecných metodologií a teoretických konceptů – orientální despotismus, okázalá potřeba atp. – na aztéckou případovou studii; a konečně se snaží i rozbít tradičně anachronický obraz aztécké kultury a poukázat na dynamický vývoj, jímž (nejen) aztécké právní instituce procházely v desetiletích předcházejících příchodu Evropanů.

Uvědomuje si však i limity takových snah. Aztécká společnost byla od evropské značně vzdálená nejen ve smyslu geografickém; její poznání značně komplikuje

nedostatek a mezerovitost pramenů. Archeologické kontexty předkolumbovské aztécké kultury byly zásadně narušeny koloniálním a moderním osídlením; písemné prameny jsou z velké části koloniální proveniencie a jejich edice a interpretace v 19. a 20. století byly nezřídka poplatné aktuálním politickým potřebám mexického státu. I z tohoto důvodu se autor musel uchýlit ke kombinovanému přístupu – prezentuje aztécké právo jako celek a jeho jednotlivé složky zvenčí i zevnitř očima samotných Aztéků, a pokud je to možné také očima badatelů pracujících s modely, extrapolacemi a interpretacemi. Jakkoli není bez obtíží, zvyšuje takový přístup dynamičnost výkladu a jeho atraktivitu. Nabízí se nám vzhled do světa zároveň odlišného i velmi podobného našemu, ovládaného specifickou logikou, ale také zákonitostmi sdílenými s komplexními společnostmi v jiných částech světa.

Markéta Křížová (SIAS FF UK, Praha)

Rastislava Stoličná-Mikolajová – Katarína Nováková, KULINÁRNA KULTÚRA REGIÓNŮV SLOVENSKA. *Veda, vydavateľstvo SAV – Ústav etnológie SAV, Bratislava 2012, 496 s.–*

Kniha Rastislavy Stoličné-Mikolajové z Ústavu etnologie SAV v Bratislavě a Kataríny Novákové z Katedry etnologie a mimoevropských studií FF UCM v Trnavě je výstupem projektu řešeného ve Vědecké agentuře Ministerstva školství, vědy, výzkumu a sportu SR a Slovenské akademie věd v letech 2010–2012. Autorky se zaměřily na lokální a regionální podoby tradiční